

denuo genitum, statim *incipere esse hic et Romæ*, quia stupa, ex qua genitus est, ut supponitur, non erat Romæ, neque est alia causa vel ratio, a qua illuc sit translatus; ergo eadem ratione, quamvis ignis ille genitus continuaret generanti, non propterea inciperet esse Romæ, quia, ut ostendimus, continuatio, quæ in uno loco fit, non necessaria fit in alio; sic igitur posset ignis ille per juxtapositionem augeri in uno loco et non in alio; ergo eadem ratione posset vivens per intus sumpcionem, quia revera est fere eadem ratio. Quarto, accedit specialis difficultas in hoc mysterio, si corpus Christi augeretur extra sacramentum, quia oportaret, illam partem materiæ et quantitatis additam, modum sacramentalem accipere, sicut dictum est de alteratione; nam eodem modo hic applicari potest ratio ibi posita.

5. Evasio. — Responsorio. — Impugnatur. — Tertio probatur conclusio in integra substanciali mutatione, qualis est, v. gr., corruptio; de generatione enim nihil est, quod dicamus, quia si supponitur corpus jam existens in multis locis, clarum est, virtute naturali, de qua nunc agimus, non posse alibi generari; nam de virtute supernaturali infra dicemus agentes de transubstantiatione. Quod ergo corruptio vel mors posset evenire eidem corpori in uno loco et non in alio, probatur primo ex dictis, quia eadem fere ratio est de corruptione ac de diminutione, in qua intercedit partialis corruptio. Secundo, quia sœpe corruptio fit ex divisione continui, semperque per actionem præviam; utraque autem harum mutationum potest fieri in uno loco et non in alio. Tertio naturali exemplo animæ, quæ in uno loco est unita uni parti materiæ et non alteri, cui est tantum unita in alio loco. Unde fit, ut possit separari et amittere unionem in uno loco et non in alio; ergo eadem ratione posset divina virtute esse in uno loco unita uni corpore, et in alio alteri; et tunc, licet separaretur ab uno per actionem alicujus agentis naturalis, non propterea necessario separaretur ab alio; ergo pari ratione e converso potest materia in uno loco esse unita, et non in alio, et tunc, quamvis ab una forma separaretur in uno loco, non separaretur ab alia in alio. Ac tandem fere eadem ratione concluditur, quod si in duobus locis sit unita eidem formæ, possit in uno ab ea separari, virtute agentis naturalis, et alteri uniri, et non in alio; nam est fere eadem ratio, suppositis præsertim quæ dicta sunt de alteratione; nulla est enim

hic specialis repugnantia; nam quod eadem materia in diversis locis sit sub diversis formis, simpliciter non repugnat, ut recte notavit Gabr., lect. 47 in canonem, contra Scotum, carpens illum, quod non consequenter fuerit locutus; nam in 4, dist. 10, quæst. 2, concedit, quod licet corpus Christi vivum et animatum fuerit ante incarnationem in Eucharistia, potuisse in propria specie ex puris sanguinibus Virginis substantialiter concipi; ad hoc autem necessarium fuisset, ut prius eadem materia esset informata anima Christi in Eucharistia, et forma sanguinis in utero Virginis, ut ex illa posset Christus concipi et generari, neque in hoc, revera, est illa implicatio contradictionis. Quo fit, ut si causæ naturales applicentur corpori in uno loco, et non in alio, possint illud corrumpere et aliud ex illo generare in uno loco, et non in alio. Dices: esto, non implicet contradictionem, eamdem materiam esse simul sub diversis formis, tamen naturaliter saltem hoc repugnat, sive materia sit in uno loco, sive in multis. Ubique enim eamdem capacitatem habet, et eamdem numero potentiam, quæ unica forma repletur. Ergo si idem numero corpus existit in duabus locis, ex eadem numero forma et materia compositum, non potest virtute alicujus agentis naturalis corrumpi in uno loco, et non in alio. Probatur consequentia, quia non potest expellere formam in uno loco, nisi introducendo aliam; non potest autem introducere aliam, quamdiu in alio loco manet prior forma in eadem materia, alias naturaliter maneret materia sub duabus formis. Atque idem argumentum fieri potest de alteratione, quia idem subjectum non est capax contrariarum formarum; ergo etiam in diversis locis positum non potest eas recipere, quia capacitas subjecti non augetur propter locorum multitudinem. Ergo non potest in uno loco calefieri, quin expellatur frigiditas ab illo subjecto, non in uno loco tantum, sed in quolibet; ergo necesse est, ut calor etiam ex vi talis calefactionis incipiat esse in omnibus locis, in quibus est subjectum. Ad priorem partem aliqui propter illud argumentum concedunt, non posse agens naturale in uno loco tantum existens corrumpere aliud compositum existens in pluribus locis, quia non potest omnino expellere formam ab illa materia, ubicumque est, eo quod non possit actionem suam extendere ad distantem locum; et ideo etiam non posse expellere illam formam in loco propinquum, propter rationem factam, quia non potest illa

forma expelli hic, nisi ubique et omnino expellatur, quia aliqui agens naturale introduceret aliam formam. Sed haec opinio creditu difficultis est, scilicet, stupam in medio ignis positam non esse comburendam, solum ex eo quod sit in alio loco distante, vel separato ab igne, aut Christum Dominum non potuisse in cruce interfici, si in triduo esset in sacramento vivus. Ratione item argumentor, quia sicut non potest naturale agens actionem suam transmittere in corpus illud, prout in loco distante existit, ita idem corpus alibi existens non potest resistere virtuti talis agentis; ergo si agens habet virtutem ad superandum et corrumpendum illud corpus in loco propinquum existens, poterit corrumpere illud, etiam si alibi existat. *6. Aliæ responsiones. — Improbantur.* — *Vera solutio.* — Aliter ergo dici potest in eo casu agens naturale posse corrumpere immediate tale corpus, prout est ibi propinquum, consequenter tamen et ex necessitate materiæ expelli formam ab illa etiam in loco distante, ne materia maneat sub diversis formis. Quod si objicias, quia non potest agens introducere suam formam in loco distante, responderi poterit, vel propter hanc causam materiam desinere esse simpliciter, et annihilari in loco distante, quia nec potest retinere propriam formam priorem, cum alibi recipiat, nec potest ibi recipere aliam formam, per quam conservetur; vel certe magis philosophice dicendum esse, Deum tunc suppleturum defectum agentis naturalis, et introductum ibi formam in materia, per quam ibi possit conservari. Aliter dici posset e contrario, in eo casu agens naturale posse disponere corpus sibi propinquum usque ad corruptionem, ita ut forma substantialis expellatur ex defectu dispositionis conservantis, non posse tamen ex virtute naturali introducere suam formam, solum quia in eodem subjecto est alia forma incompossibilis, quam non potest simpliciter expellere, ideoque oportere, ut aut Deus suppleat defectum agentis ad introducendam talem formam, aut quod materia simpliciter desinat esse ob defectum formæ. Sed neuter horum modorum mihi probatur; nam imprimis quod in eis dicitur, Deum supplerere defectum agentis, non pertinet ad hanc conclusionem, sed ad sequentem, nec salvat, quod naturale agens sola naturali virtute possit corrumpere corpus existens in duobus locis, vel sibi simile ex illo generare. Deinde ratio supra facta, quod illud

mationem, quia agens et patiens debent esse simul, vel saltem intra certam sphæram. Si formalis, ut verius est, multo magis requirit intimam præsentiam localem; nam hic effectus privativus expellendi aliam formam est secundarius, et supponit positivum effectum informandi; hic autem effectus fieri non potest, nisi forma intime præsens sit in loco, ubi est materia; ergo repugnantia formalis inter formas solum est respectu ejusdem subjecti, et loci, ubi altera forma præsens adest; quod ergo una materia existens in diversis locis habeat varias formas, non est contra naturalem repugnantiam harum formarum; et ideo mirum non est, quod talis effectus sequi possit ex actione plurium agentium naturalium, supposito priori miraculo, per quod ablata fuit prima radix repugnantiae. Neque hoc est admirabilius, quam quod idem corpus possit naturaliter moveri et quiescere, sedere et stare, densari et rarefieri, supposito priori miraculo. Atque hæc omnia applicari possunt ad quacumque alterationem et ad qualitates contrarias (actus vitales excipio, de quibus statim) quæ inter se non pugnant actu, nisi sint sufficienter propinquæ, ut una alteri formaliter resistat, quod non habent, nisi sint in eodem loco, et circa subjectum idem versentur.

7. *Actiones sensuum externorum non exdem necessario erunt, in utroque loco, si corpus in duplice ponatur.* — Quid sentendum de sensu interiorum actibus voluntatisque appetitus. — Quarto loco, explicanda est conclusio posita in actibus vitalibus, inter quos, et alias mutationes, hæc est differentia, quod intrinsece manant ab eadem potentia, in qua recipiuntur; et ideo de eis est specialis difficultas, nam hoc ipso, quod idem homo, v. gr., est in diversis locis, est in utroque loco agens et patiens hujusmodi actus, et aequi sibi propinquum, quia est omnino idem; et ideo quicquid in hoc genere agit et recipit in uno loco, videtur necessario agere et recipere in alio; hic enim cessat difficultas posita in aliis generibus, scilicet quod non possint transmittere actiones suas ad loca distantia. Sicut si idem ignis, et idem lignum essent simul hic, et Romæ, et aequi sibi propinquum, tunc necessario sequeretur calefactio in utroque loco. Quæ quidem ratio convincere videtur in aliquibus actibus, sed non in omnibus. Distinctione ergo opus est, nam quidam sunt actus immanentes, qui pendent non tantum a potentia, sed etiam ab objectis loco propinquis

et actu immutantibus ipsas potentias, ut sunt actus sensuum externorum, et in his habet etiam conclusio posita locum, quod actus, v. gr., visionis, hoc loco factus, non necessario sit in alio realiter præsens, quia pendet ab objecto præsente; objectum autem, quod hic est præsens, non est alibi; item species, causata ab objecto hic, non est alibi, propter rationem supra factam, quia non potest transmittere suam actionem in distans; ergo virtus activa visionis non est in alio loco, quia ipsa species est partialis virtus; ergo, neque actus erit necessario in utroque loco ex vi naturalis virtutis activæ. Alii vero sunt actus, qui non pendent ab aliquo objecto, vel agente extrinseco localiter applicato; ut sunt actus interiores memorie, intellectus, voluntatis et appetitus; et in his verisimile est necessario fieri in utroque loco, ubi idem homo existit, propter rationem factam, ad quam tamen supponendum est, totam virtutem activam talium actuum, per se necessariam ad eos efficiendos, esse in utroque loco. Quod in voluntate et appetitu semper accidit, quia juxta probabilem sententiam tota activa virtus est in ipsis potentissimis; objectum autem non effective, sed finaliter et metaphorice movet, non localiter applicatum, sed per cognitionem, ex sympathia potentiarum, quæ in eadem anima radicantur. In intellectu autem et phantasia necessarium esset, ut species impressa in utroque loco fieret, quod quidem fortasse naturaliter non fieret, speciebus comparatis per sensus externos, maxime, si verum est effective causari ab ipsis, vel ab exteriori sensatione in interiori sensu, et a phantasmate in intellectu. Nam si fortasse species intelligibilis solum fit ab intellectu agente, phantasma autem solum requiritur per modum exemplaris per sympathiam etiam potentiarum, sic probabile est, speciem intelligibilem resultare in utroque loco, quamvis objectum sensibile in uno tantum loco applicetur, quia virtus per se activa et receptiva ipsius speciei est eadem in utroque loco, et in utroque sufficienter excitatur seu movetur a phantasmate per modum exemplaris, et per sympathiam potentiarum, quæ a distantia loci non pendet, ut jam dicam.

8. *Actus contrarios non posse esse naturaliter in eadem potentia existenti in duplice loco probabile est.* — Atque hinc probabile fit, in hujusmodi actibus vitalibus non posse esse duos actus contrarios, odii et amoris, assensus et dissensus, in eadem potentia, tum

quia talis actus naturaliter semper est in utroque loco; tum etiam quia hujusmodi actus non solum pendet a potentia, ut a subiecto recipiente, sed etiam ut a principio agente; eadem autem potentia non habet vim naturalem ad efficiendum simul actus contrarios, in quo multum differt virtus activa a passiva; nam hæc indifferens est, ut ab agente recipiat, juxta virtutem ejus, dummodo formæ inter se non pugnant. Illa vero est ab intrinseco limitata in sua virtute, quæ non crescit propter existentiam in pluribus locis. Dices, has rationes ad summum procedere secundum potentiam naturalem; supernaturalem autem videtur sequi, posse esse simul in diversis locis, quia supernaturaliter potest virtus activa confortari, et quilibet actus in uno loco tantum constitui. Quod videtur concedere Gabriel in 4, dist. 10, art. 3, dub. 3, non tantum in homine existente in diversis locis, sed etiam in eodem, quod frequens est apud Nominales. Ego autem suppono, inter actus vitales contrarios esse tantam repugnantiam, ut etiam per potentiam Dei absolutam non possint esse in eodem subiecto et loco simul, quia sese omnino destruant ex parte objecti, unus enim destruit objectum alterius. Unde fit, ut cum aliæ qualitates contrarie simul esse possint in gradibus remissis, hoc repugnet naturaliter actibus vitalibus contrariis. Unde probabilius etiam censeo, non posse hujusmodi actus contrarios esse simul in eodem subiecto etiam in diversis locis, quia licet concedam, posse Deum ponere unum ex his actibus in uno loco, et non in alio, ubi esset idem subiectum, tamen inde impedit actum sibi contrarium in eodem subiecto etiam in alio loco, non per meram informationem et incompossibilitatem formarum, ad quam esset necessaria præsentia localis, sicut in aliis contrariis, sed ex parte objecti, destruendo illud, per sympathiam ejusdem animæ, seu potentie, existentis in uno loco, ad se ipsam, ut existentem in alio loco; nam sicut eadem anima apprehendens aliquid per imaginationem excitatur ad amandum per appetitum, quamvis illi actus imaginandi et appetendi non sint in eodem loco corporis, solum quia radicantur in eadem anima, et intime ab illa flunt, ita opinor, quod si idem homo hic et Romæ esse intelligatur, quamvis hic tantum haberet actum imaginationis, vel intellectus, quo aliquid apprehenderetur bonum, per illum sufficienter excitaretur, ut posset illud Romæ appre-

tere, quia illa sympathia potentiarum non pendet ex loco, sed ex identitate animæ, in qua illæ potentie et actus radicantur; est enim eadem ratio et proportio. Unde ulterius, sicut mutata apprehensione intellectus vel imaginationis necesse est mutari actum appetitus, quia mutatur objectum, ita in prædicto casu, hoc ipso quod homo alicubi judicet, hoc esse falsum, destruitur in eodem intellectu veritas, respectu illius objecti, et ita destruitur objectum, respectu assensus contrarii; et idem est de omnibus similibus contrariis. Quæ tandem sympathia, et correspondentia actionum vitalium, sic potest explicari, quia si ego nunc Romæ simul existerem, quamvis non haberem hic realiter præsentem sensibilem visionem, quam habeam Romæ, nihilominus hic possem narrare, quæ Romæ geruntur; unde quodammodo dici possem hinc videre, quod satis est, ut hic possem narrare, quia ad hoc non est necessaria propinquitas seu identitas loci, quia nunc etiam lingua loquitur quæ oculus videt, quia ab eadem movetur anima, quamvis loco distent; quod idem esset, etiamsi fingatur homo tantæ magnitudinis, ut longe amplius inter se distarent; hujusmodi ergo consonantia est ex parte objectorum in reliquis actibus vitalibus.

9. Ultimo addendum est in hac materia, quamvis agentia naturalia per se non sufficient ad immutandum eodem modo corpus in diversis locis existens, magis tamen congruum et consentaneum naturis rerum videri, ut supposito priori miraculo Deus supplet defectum causarum naturalium, prebeatque concursum sufficientem, ut talis immutatio eodem modo in omnibus locis fiat. Hæc est consentanea D. Thom. et aliis auctoris citatis in prima sententia, et idem sentit Alensis, qui rationibus indicat, quia alias magna confusio et perturbatio rerum sequeretur, quæ non decet ordinem divinæ sapientiae. Item, quia alioqui multa sequentur præter naturalem ordinem rerum, ut quod eadem materia sit sub diversis formis, etc., quæ omnia evitantur posito hujusmodi concursu, consentaneo priori miraculo. Præterea in hoc mysterio necessarium est hoc dicere, supposita communi doctrina, quod corpus Christi in hoc sacramento, eadem per concomitantiam habeat, quæ extra sacramentum recipit; quod hic speciali ratione necesse est fieri singuli concursu Dei, propter sacramentale modum supernaturale,

ut saepe supra indicatum est. Ad quod ita instituendum fuit etiam hic specialis ratio, tum propter excellentiam et majestatem corporis Christi; tum etiam quia hoc sacramentum est memoriale et signum ejusdem corporis in propria specie existentis; et ideo decuit, ut eodem modo esset in hoc sacramento, quo extra, quoad omnia absoluta, quae a loco non pendent.

10. Dubium. — **Solutio.** — Atque hinc expeditur dubium, supra hoc remissum, si corpus Christi extra sacramentum corrumperetur, usque ad resolutionem in elemento, ita ut jam nullo modo maneret corpus humanum, an nunc desineret esse omnino in sacramento. Scotus enim in 4, dist. 10, quest. 6, affirmit, et recte in uno sensu. Dico autem hypothesim esse impossibilem, supposita institutione facta in hoc sacramento, et statu illius corporis, quem illa supponit. Unde ex illa hypothesi impossibili videntur sequi contradictionia; nam ex vi praesentis institutionis absolute et sine ulla conditione verum est, tamdiu corpus Christi conservari sub speciebus quamdiu illae possunt substantiam panis conservare, et ex hoc principio Christus semper ibi manebit, quicquid extra sacramentum circa corpus ejus fieri fingatur. Aliunde vero, quia juxta eamdem institutionem corpus in sacramento debet esse substantialiter conforme sibi ipsi extra sacramentum, et quia in sacramento esse non potest, nisi corpus humanum, quod significant verba formae, ideo etiam sequitur in eo casu corpus Christi non mansurum sub sacramento, et hoc simpliciter verum est; alia autem promissio, quod Christi corpus tamdiu durat sub speciebus, quamdiu species ipsae durant, involvit conditionem, quod Christi corpus in propria specie perseveret, et duret in ratione corporis humani; quod quia perpetuo ita futurum est ex absoluta lege, et promissione divina, ideo alia etiam promissio transit in absolutam simpliciter, et alia conditionalis procedit ex hypothesi impossibili, supposita institutione, prout facta est.

ARTICULUS II.

Utrum in hoc sacramento remaneat substantia panis et vini post consecrationem (infra, art. 6, corp., et quest. 77, art. 1 et 5; et 4, d. 41, quest. 4; et d. 12, q. 1, art. 1, quest. 3; et 4 contra, cap. 63, in princ.; et Quodlib. 7, art. 9, et Quodlib. 9, art. 5, ad 3; et 1 Cor. 11, lect. 4, col. 6, et lect. 9, col. 5).

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod in hoc sacramento remaneat substantia panis et vini post consecrationem. Dicit enim Damascen., in 4 lib., c. 14: *Quia consuetudo est hominibus comedere panem et vinum bibere, conjugavit eis Deus divinitatem, et fecit ea corpus et sanguinem suum, et ita panis communicationis non panis simplex est, sed unitus divinitati. Sed conjugatio est rerum actu existentium. Ergo panis et vinum simul sunt in hoc sacramento cum corpore et sanguine Christi.*

2. Præterea, inter Ecclesie sacramenta debet esse conformitas. Sed in aliis sacramentis, substantia materiæ manet, sicut in baptismo substantia aquæ, et in confirmatione substantia chrismati. Ergo et in hoc sacramento est substantia panis et vini.

3. Præterea, panis et vinum assumuntur in hoc sacramento, in quantum significant ecclesiasticam unitatem, prout unus panis fit ex multis granis, et unum vinum ex multis racemis, ut August. dicit in lib. de Symb. Sed hoc pertinet ad ipsam substantiam panis et vini. Ergo substantia panis et vini remanet in hoc sacramento.

Sed contra est, quod Ambros. dicit in lib. 6 de Sacrament., cap 1: *Licet figura panis et vini videatur, tamen nihil aliud quam caro Christi et sanguis post consecrationem credenda sunt.*

Respondeo dicendum, quod quidam posuerunt post consecrationem, substantiam panis et vini in hoc sacramento remanere. Sed hæc positio stare non potest. Primo quidem, quia per hanc positionem tollitur veritas hujus sacramenti, ad quam pertinet, ut verum corpus Christi in hoc sacramento existat, quod quidem ibi non est ante consecrationem. Non autem aliquid potest esse alicubi ubi prius non erat, nisi vel per loci mutationem, vel per alterius conversionem in ipsum, sicut in domo aliqua de novo incipit esse ignis, aut quia illuc defertur, aut ibi generatur. Manifestum est autem, quod corpus Christi non incipit esse in hoc sacramento per motum localem. Primo quidem, quia sequeretur, quod desineret

esse in cœlo; non enim quod localiter movetur, pervenit de novo ad aliquem locum, nisi deserat priorem. Secundo, quia omne corpus localiter motum, pertransit omnia media, quod hic dici non potest. Tertio, quia impossibile est, quod unus motus ejusdem corporis localiter moti terminetur simul ad diversa loca, cum tamen in pluribus locis corpus Christi sub hoc sacramento simul esse incipiatur, et ideo relinquatur, quod non possit aliter corpus Christi incipere esse de novo in hoc sacramento, nisi per conversionem substantiæ panis in ipsum. Quod autem convertitur in aliquid, facta conversione non manet. Unde relinquatur, quod salva veritate hujus sacramenti, substantia panis post consecrationem remanere non possit. Secundo, quia hæc positio contrariatur formæ hujus sacramenti, in qua dicitur: *Hoc est corpus meum, quod non esset verum, si substantia panis ibi remaneret; nunquam enim substantia panis est corpus Christi; sed potius esset dicendum: Hic est corpus meum.* Tertio, quia contrariatur venerationi hujus sacramenti, si aliqua substantia creata esset ibi, quæ non posset adoratione latræ adorari. Quarto, quia contrariatur ritui Ecclesiae, secundum quem post corporalem cibum non licet sumere corpus Christi, cum tamen post unam hostiam consecratam liceat sumere aliam. Unde hæc positio vitanda est tanquam hæretica.

Ad 1 ergo dicendum, quod Deus conjugavit divinitatem suam, id est divinam virtutem panis et vino, non ut remaneant in hoc sacramento, sed ut faciat inde corpus et sanguinem suum.

Ad 2, dicendum, quod in aliis sacramentis non est ipse Christus realiter, sicut in hoc sacramento; et ideo in aliis sacramentis manet substantia materiæ, non autem in isto.

Ad 3, dicendum, quod species, quæ remanent in hoc sacramento, ut infra dicetur (quest. 77, art. 3 et 4), sufficiunt ad significationem hujus sacramenti, nam per accidentia cognoscitur ratio substantiæ.

COMMENTARIUS.

Conclusio D. Thom. est negativa. — Negat D. Thom. manere in hoc sacramento substantiam panis et vini. Quæ assertio, certa et facilis est. Rationes tamen, quibus D. Thom. illam probat, magnam habent difficultatem; quia vero singulæ fere singulas questiones requirunt, in sequenti disputat. commodius disputabuntur. Solutiones autem argumento-

rum sunt faciles. De testimonio vero Damasc., quod in solutione ad 1 explicatur, dicemus in sequentibus.

DISPUTATIO XLIX.

DE ABSENTIA PANIS ET VINI AB HOC SACRAMENTO.

Disputatio undecima de Eucharistia. — Postquam diximus de praesentia corporis Christi, quæ est velut terminus ad quem consecrationis hujus sacramenti, antequam modum, quo haec praesentia fit, et rationem transubstantiationis explicemus, oportet dicere de absentia panis, quæ est veluti terminus a quo ejusdem consecrationis; intellecto enim utroque termino, facilis erit transitum unius ad alium contemplari; loquar autem semper, brevitas gratia, de substantia panis, quia in omnibus eadem ratio est de substantia vini.

SECTIO I.

Utrum de potentia absoluta potuerit Christus fieri haec realiter presens manente substantia panis.

1. Sensus questionis exponitur. — Præmitimus hanc questionem, quoniam valde confert ad explicandam rationem, propter quam negamus manere in hoc sacramento substantiam panis. Agimus autem de possibili absolute et simpliciter, ac sine respectu ad determinata verba, per que fiat consecratio, salva eorum veritate. De hoc enim sectione sequente dicturi sumus; hic vero generaliter inquirimus de quocumque modo actionis divinæ, et de quocumque instrumento, quo Deus uti velit, aut si malit sine illo operari. Denique suppono, sermonem esse præcise de praesentia, non de unione corporis Christi cum accidentibus panis; quæ et est incerta, et per se non pertinet ad doctrinam fidei, quanquam de illa etiam non nihil obiter attingemus. Ratio itaque dubitandi est, quia D. Thom. hic ex sola praesentia corporis Christi colligit absentiam substantiæ panis, quæ collectio nulla esset, si cum praesentia Christi simul esse posset substantia panis. Et eodem modo procedit in 4, dist. 11, quest. 1, art. 1, questiu. 1, in corp., et ad 3, et 4 contra Gent., cap. 63. Quibus locis hac ratione utitur. Non potest aliquid incipere esse allicubi, nisi aut per motum localem, aut per conversionem alterius in ipsum; ergo nec corpus Christi incipere potest esse in hoc sa-